No. 1105 Zaterdag 25 Februari 1905. 22ste Jaargang.

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0,20.

BUREAUX VAN DIT BLAD
REDACTIE: Waterkant, Otrabanda, No. 223
ADMINISTRATIE: Plein Concordia, No. 129, Pietermaaí

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tres luna pagá padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number sol fl. 0,20.

Curaçao, 24 Februari.

DE WOELINGEN IN RUSLAND.

RUSSEN OVER RUSLAND.

Wij vragen thans de aandacht voor de oordeelvellingen over Rusland, welke een journalist-interviewer Hugo Ganz uit den mond van de hoogstgeplaatste en best ingelichte Russische Staatslieden mocht opvangen. Zijn boek „Vor der Katastrophe, ein Blick in's Zarenreich" bevat niet minder dan 23 hoofdstukken, beslaande 316 bladzijden. Onnoodig hierna nog te verzekeren, dat wij niet dan zeer summier Ganz' schetsen en mededeelingen kunnen weergeven. Maar ook in dien uiterst beknopten vorm samengevat, blijft een overzicht van zijn werk o. i. zeer belangwekkend vooral in de gegeven omstandigheden, nu de betoogingen en woelingen in het geheimzinnige Tsarenrijk geheel de beschaafde wereld in spanning houden en angstig of althans onrustig de vraag doet stellen: waar moet het heen in dat ongelukkige land?

***

Beginnen we met „Die Zarenfamilie."

Nicolaas II wordt ons geschetst, als een beminnelijk, welmeenend, vredelievend, maar vrij bekrompen en daarbij zwak, energieloos vorst, die de kracht en den moed mist om zich schrap te zetten tegen de aanmatigingen en intriges der sinds lang oppermachtige hofcamarilla. Afgesloten van zijn volk, wordt hij op grove wijze misleid door zijn familieleden en verdere omgeving, die den „Alleenheerscher" onkundig laten van de ergerlijke misstanden in zijn ongelukkig Rijk en onder voorwendsel, dat alles in de beste orde is, hem trachten te overtuigen, dat de luide klachten en rumoerige betoogingen slechts uitingen zijn van een ontevredene, oproerige gezindheid van een door de socialisten en anarchisten kunstmatig op touw gezette revolutionaire beweging.

De toeleg is duidelijk; men wil den Tsaar doen gelooven, dat alle vreedzame hervormingsplannen, met name de toekennen van politieke rechten, hun doel moeten missen, dat de „opstand" alleen met geweld te onderdrukken, de „revolutie" niet dan met de wapenen te keeren is.

De onthullingen over de wreede willekeur en het despotisme van den vermoorden minister Plehwe zouden, dit stippen wij hierbij aan, voor de oogen van den Tsaar evenwel een *tipje* van den sluier hebben opgelicht, welke over de daden van de regeeringsbeambten ligt uitgespreid. De benoeming van den meer gematigden en — naar Russische opvatting — minder reactionairen Mirski zou er o. a. 't gevolg van zijn, alsook het later te bespreken hervorming-decreet, dat in het laatst van December j.l. werd afgekondigd.

Hoe dit zij: in de tegenwoordige crisis kan die stelselmatige misleiding voor den Keizer en het volk zeer noodlottig worden, wijl eene valsche voorstelling van den toestand den bedrogen Alleenheerscher lichtelijk nopen kan, om in plaats van zachte en verzoenende, geweldige en irriteerende middelen tot herstel van de rust in den Lande te bezigen. Zoo'n acute crisis zou overigens zeker niet ingetreden zijn, wanneer de bureaucratie, door den Tsaar op de hoogte te stellen van de niet-revolutionaire gezindheid der bevolking en hem aldus voor hare rechtmatige eischen mild te stemmen, de malcontenten niet verbitterd en schier tot wanhoop gedreven had. Thans is het misschien te laat!

***

De revolutionaire woelingen der laatste dagen zijn een nieuw bewijs, hoe weinig staat men kan maken op de berekening en voorspellingen van staatkundige auguren, die afgaande op zekere voorteekens het in dezen tijd wagen volgens vaste wetten de evolutie van opkomende volksbewegingen te bepalen.

Aan een omwenteling, of liever aan een ernstige poging der ontevredenen om met geweld aan hunne hervormings-eischen kracht bij te zetten en den Tsaar te dwingen een constitutie te geven, — slechts weinigen hadden er in Rusland aan gedacht. De voorname personen, die door Ganz geïnterviewd werden, gaven vrij algemeen als hun gevoelen te kennen, dat er voorloopig aan een revolutie niet te denken viel; de heer Ch. Boissevain, die verleden jaar een reis in Rusland maakte, sprak zich dezer dagen in gelijken geest uit. Het land, zoo oordeelden zij, is niet dicht genoeg bevolkt; het volk is te weinig georganiseerd, te slaafsch en te schuchter; het arbeiderselement is numeriek (Rusland zou slechts 2 millioen fabrieksarbeiders tellen) niet sterk en als sociale kracht niet zelfbewust genoeg, het socialisme heeft te weinig aanhang en invloed op de massa (circa 300000 socialisten zouden er maar zijn) dan dat eene revolutie van eenige beteekenis waarschijnlijk zou zijn. Hoogstens vreesde men een wilden opstand van de door den honger gekwelde en door regeeringsbeambten gesarde boerenbevolking, maar deze zou nooit grooten omvang krijgen, en bij zijn opkomst door de politie en het leger zonder moeite worden gestuit, omdat de wijd en zijd verspreid levende landbouwers [de meeste dorpen zijn klein en liggen veelal vier, vijf, zes uren van elkaar] onderling geen voeling kunnen houden en een deugdelijk georganiseerd verzet derhalve *per se* is uitgesloten.

Uit het een en ander kan men o. i. wel veilig afleiden, dat eene revolutie in Rusland geen kans van slagen heeft, men zal haar *voorloopig* gemakkelijk meester worden, doch wie kan met zekerheid vooruit zeggen, dat eene verbitterde, door fanatieke dwepers opgezweepte menigte tot geen revolutie zal overslaan, al heeft deze overigens nog zoo geringe kans van slagen. Een hongerig en verdrukt volk laat zich zoo gemakkelijk opwinden, het waagt zoo gauw een poging tot bevrijding, omdat het weinig of niets te verliezen heeft. Liever sterven dan nog langer in de verdrukking leven! in dezen revolutionairen kreet, welke thans langs de boorden van de Newa dreunt, klinkt de stem van een fanatiek, wanhopig volk, dat zich niet afvraagt, of zijn bloed al dan niet te vergeefs zal vloeien.

***

Algemeen schijnt onder de Russische *Intelligenz* de overtuiging, dat de Tsaar den oorlog met Japan noch gewild, noch voorzien heeft; Plehwe heet de hoofdschuldige, wijl hij van den Oosterschen krijg eene ontspanning verwachtte van de binnenlandsche verwikkelingen en [het klinkt haast ongelooflijk!) een gelegenheid zocht om de gevaarlijke zoogen, oproerige elementen, de heterogene rassen, met name de Polen en de Joden, uit het land te verwijderen. Zeer merkwaardig is in elk geval, dat slechts betrekkelijk een zeer klein gedeelte van de troepen in het Verre Oosten strijden uit eigenlijke Russen bestaat; niet minder dan 4|5 zou gerecruteerd zijn uit de Joden en de heterogene volksstammen, hoofdzakelijk uit de Polen.

Plehwe was overigens de incarnatie en, als voorstander van den oorlog, het werktuig van de geldzuchtige, gewetenlooze bureaucratie, welke het bloedig conflict met Japan uitlokte en onvermijdelijk maakte. Meer eerlijke en bezadigde politici hebben bijtijds gewaarschuwd, dat de onverzadigbare hebzucht, die om oeconomisch voordeel te behalen slechts op de uitbreiding van de Russische „invloedssfeer" en bijgevolg op den aanleg van versterkte plaatsen en kostbare werken bedacht was, het land in groote moeilijkheden zou wikkelen met zijn jaloerschen en verbitterden mededinger in het Verre Oosten, maar de bureacratie verklaarde zich uit eigen belang solidair met de geldmannen, zij heeft, den vredelievenden Tsaar tot dezen noodlottigen oorlog gedwongen.

Hiervan zijn de Russen, zegt Ganz, vrij algemeen overtuigd: van daar dat de oorlog in Rusland buiten de bureaucratische en aan de bureaucratie verknochte kringen zoo onpopulair mogelijk is en de vijandige stemming tegen de voortzetting van den oorlog met den dag toeneemt. Het manifest van de stakende werklieden te Petersburg, waarin aangedrongen wordt op beëindiging van den oorlog, zou dan slechts een uiting van deze gezindheid zijn en het bericht, dat men aan de fabrieken, waar oorlogsmateriaal vervaardigd wordt, den arbeid neerlegde „uit politiek", om reden n. l., dat men de Regeering wil dwingen tot sluiting van den vrede, wint door deze voorstelling aan waarschijnlijkheid.

***

Grooter verbazing zal wellicht Ganz' bevinding wekken, dat niet een klein, maar een zeer groot deel van het volk hoopt, dat Japan in den Russisch-Aziatischen krijg overwinnaar zal zijn. Ziehier, hoe men redeneert. Behaalt de Rus de zege, dan wordt Rusland inwendig tevens sterker, dan zegepraalt meteen de bureaucratie, die zich derhalve krachtig genoeg zal voelen om het autocratisch bewind, het zij dan met geweld en ten koste van ontzaglijk veel menschenlevens, te bevestigen en tegen alle aanslagen te beveiligen. Wanneer Japan daarentegen overwint, zal het bureaucratisch regiem, dat men voor de nadeelen en de schande der nederlaag verantwoordelijk zal stellen, in discrediet geraken en bezwijken onder den toorn der natie; een oeconomisch, financiëel bankroet van Rusland is onvermijdelijk, niet alleen in het buitenland maar ook inwendig zal Rusland's macht aanmerkelijk verzwakt worden, de ontevredenheid en de wanorden zullen algemeen wezen en in troebel water is het goed visschen......zal men in die omstandigheden aan den aandrang tot hervorming weerstand kunnen of durven bieden?

Wij spraken daar van Rusland's „oeconomisch en financiëel bankkroet" — gelet vooral op de betrekkelijk gunstige stemming der Beurs en het succes der laatste buitenlandsche leening, is het opmerkelijk hoe pessimistisch de Russische politici en geldmannen, altijd volgens Ganz, over Rusland's financiëelen toestand oordeelen.

Dit is voor ons een reden, om aan hunne Cassandra-profetieën niet al te groote waarde te hechten, maar wij willen hun oordeel toch niet onvermeld laten.

Ziehier, hoe zelfs een Russische „conservatief", een voorstander van het absolutisme, zich er over uitliet.

Op de vraag hoe zijn *Ew. Exzellenz* over de toekomst dacht, antwoordde hij: „Gar keine Hoffnung habe ich. Wij zullen in Azië geslagen worden, oeconomisch zullen wij geruïneerd worden (*wir werden wirtschaftlich zusammenbrechen*) d. w. z. ons reeds lang voorhanden oeconomisch bankroet zal zich niet langer door goocheltoeren met het budget laten bemantelen en dan zal zich het oude spel met omwentelingen en constituties herhalen."

„*Wir sind dem Zusammenbruch* (der russische Finanzen) - *nahe*," met geringe variaties" stemmen de toonaangevende personen, door Ganz geïnterviewd, in met deze uitspraak van een „*der genausten Kenner des heutigen Ruslands.*"

(*De Tijd.*)

HET ARCHEOLOGISCH EN ETHNOGRAPHISCH ONDERZOEK VAN CURAÇAO, BONAIRE EN ARUBA.

VI.

ARUBA.

„Op Aruba zijn hagedissen ratelslangen, vleermuizen, ratten en kikvorschen inheemsch.

Volgens Prof. MARTIN (*Tijdschrift Aardrijkskundig Genootschap 2 Serie Dl* II. *Versl. en Mededeelingen 1885. n. 66. bladz. 350, 357.*) zouden er waarschijnlijk twee soorten van deze laatste batrachen zijn; op de andere eilanden, Curaçao en Bonaire, zouden kikvorschen niet voorkomen. De bevolking van Aruba kent aan den kikvorsch een zekeren eerbied toe, die misschien even zoo oud is als de vroegere bevolking zelve. Prof. MARTIN verhaalt (p. 452), dat een oude

vrouw op dat eiland hem met groote uitvoerigheid over het bestaan van dit dier, dat men daar „*dori*" noemt, mededeelingen deed, en toen een zeer eentoonige strophe voorzong, die daarop betrekking had:

„*Dori, dori make, si mi moeri, kende ta dera mi? Ami; ami, a-mi.*" d. w. z. „De *dori* (kikvorsch) zegt: wanneer ik sterf, wie zal mij dan begraven? Ik. ik, ik."

„Dat deze batrachen op het vaatwerk van de oude Indianen-bevolking voorkomt, zal waarschijnlijk wel met de vroegere vereering der kikvorschen verband houden. En daar de kikvorschen alleen in den regentijd verschijnen en de regen voor deze zoo karig van zoet water voorziene eilanden een onontbeerlijke behoefte is, kan men daarin misschien een oorzaak of aanleiding zien van de vroegere, ook bij de tegenwoordige bevolking niet geheel verdwenen, vereering of hoogachting. (MARTIN t. a. p. — Vgl. eveneens VAN KOOLWIJK *Tijdschr. Aardr. Gen.* I. *Ser. p. 224*)

„Bij verder graven, dieper in den bodem van het „Kamp", werd veel vaatwerk van grover soort en van verschillende grootte, uit tamelijk harde goed gebrande, grauwe klei en hiervan zelf ontelbare stukken verzameld, die meestal opzettelijk in den bodem voor een bepaald doel begraven of ook toevalligerwijze daarin geraakt waren."

„In Februari 1883 bemerkte een werkman, die met het planten van aloë bezig was, terwijl hij slechts even zijn sjappi in den grond sloeg, dat hij op iets hards stiet, dat bij den tweeden slag doorbrak.

Zoodra de Heer H. J. DE VRIES. R. K. Priester in Oranjestad, hiervan kennis kreeg, begaf hij zich met zijn ambtsbroeder, de Heer A. J. VAN KOOLWIJK ter plaatse, en werd in hun tegenwoordigheid geconstateerd, dat die werkman, een grooten aarden pot verbrijzeld had, die omgekeerd op een even grooten en gelijkvormigen anderen pot stond en welke een menschelijk skelet bedekte, dat in den benedensten pot in hurkende houding met het aangezicht naar het noorden gericht, begraven was. Met de uiterste voorzichtigheid werden de beide potten met hun inhoud uitgegraven, de benedenste geheel gaaf, de bovenste in een menigte stukken gebroken, en daarna alles, met de deels vernoemde beenderen van het geraamte in de woning van den Heer DE VRIES gebracht en bewaard en later zorgvuldig ingepakt en door bemiddeling van den Heer van Koolwijk aan 's Rijks Museum van oudheden te Leiden ten geschenke gezonden (Zie afb.)"

„De kuil, waarin deze potten stonden had een diepte van bijna 1.57 M.; de twee potten hadden een hoogte van 1.415 M., zoodat zij maar 15 of 16 c. M. onder de oppervlakte van den bodem stonden; rondom de, benedenste pot was de kuil met asch gevuld; de bovenste was met zijn rand op zoodanige wijze over den benedenste pot geplaatst, dat hij dezen volkomen afsloot. Bij het skelet werden geen andere voorwerpen gevonden; blijkbaar werden dus aan den doode geen gaven medegegeven." (In de oorspronkelijke brochure staat terverduidelijking in den tekst een schetsje op ⅜ der grootte van de beide bovenelkander geplaatste potten, met het gereconstrueerde geraamte, gelijk het tegenwoordig in 's Rijks Museum van oudheden is opgesteld. Ook onder de gekleurde platen bij de brochuren gevoegd, bevindt zich een mooie duidelijke afbeelding van deze merkwaardige vondst.)

„Deze ontdekking gaf aanleiding tot verdere onderzoekingen en opgravingen, die onder toezicht der Heeren DE VRIES en VAN KOOLWIJK werden verricht, en waarbij nog een menigte dergelijke potten, urnen en verschillend vaatwerk, alsook andere voorwerpen te voorschijn kwamen, die zich nu eveneens in het Museum bevinden, zooals: groote urnen ongeveer van denzelfden vorm en allen bestemd voor begraving van lijken (zie afb.). Urnen hoog 56, middellijn aan den buik 58, aan de opening 53 c. M., gedekt met een schotel of schaal, die een diepte van 24 en een middellijn van 53 c. M. had, in de urn waren overblijfselen van menschelijke beenderen en een schedel. Een dergelijke urn, waarvan de bovenrand met een band van vijf, vóór het branden, ingedrukte paralellijnen versierd en gelijk de andere, met een gelijkvormige urn of pot gedekt, eveneens met beenderen en schedel (hoogte 37 middellijn 58 en 51 c. M.). Een derde urn zonder rand, die evenzeer door een anderen overdekt was en vele beenderen en een menschelijke schedel bevatte [hoogte 48, middellijn 56 en 44 c. M.). Een urn met een rand van vier ingedrukte paralellijnen (hoogte 40, midd. 52 en 46 c. M.); twee kleine urnen, meer bolvormig (h. 20 en 13; midd. 25 en 21, opening 14 en 18 c. M.) deze waren met halfronde schotels bedekt [h. 11, m. 25 c. M.) en bevatten beenderen van een kind. Eenig kleiner vaatwerk, oorspronkelijk voor huiselijke doeleinden bestemd: o. a. een ronde schaal op hoogen voet (h. 10, 20 c. M.) van binnen en buiten met zwarte banden op rooden grond en rondom den rand met kleine ingedrukte kuiltjes versierd. (zie afb.) Een nap of schaal op vrij hoogen voet van iets fijnere bewerking en aan den rand met vier tegenover elkander opstijgende versieringen voorzien. [h. 8, de opening 16 c. M. in middellijn. (zie afb.).

Een ander vaatwerk was meer fleschvormig met engen hals en opening. Een pot of kan met bolvormigen buik en hoogen breeden hals en breede opening [h. 23, m. 21, opening en hals 10 c. M.] met een ronden platten, niet heel juist sluitenden deksel. Ook deze kan bevatte eenige kleine beenderen."

R. E.

Wordt vervolgd.

Ingezonden Stukken.

Bonaire, Rincon 19 Febr. 1905.

Ongeveer 150 man zijn van Bonaire naar Suriname vertrokken. Van Van Rincon alleen 82 man. Het getal liefhebbers was echter *zeker nog* veel grooter, daar er zeer velen door den dokter als ongeschikt zijn afgekeurd. Bovendien waren er niet meer dan 150 mannen *gevraagd*. Van de 82 personen, van *Rincon* afkomstig, zijn meer dan de helft *getrouwde* mannen of weduwnaars, dus hoofden van gezinnen. Op zich zelf en *in abstracto* beschouwd, is het zeker verkeerd en af te keuren, doch in *concreto* en alle omstandigheden in aanmerking genomen valt voor het feit, dat zooveel *getrouwde* lieden naar Suriname gegaan zijn, toch wel iets ten voordeele te zeggen.

Het is zeker, dat *getrouwde* personen en hoofden van gezinnen veel eerder recht hebben bij werkverschaffing in aanmerking te komen, omdat daardoor tegelijk hun vrouw en kinderen ondersteund worden.

En nu feitelijk het eigen eiland die ondersteuning en dat werk *niet* verschaft en ook het Gouvernement nog niet krachtig genoeg daarin voorziet, ligt het voor de hand, dat al die menschen dat werk en die verdiensten *elders* moeten gaan zoeken, en meer dan anderen natuurlijk de *getrouwde* lui, die de verplichting hebben niet alleen voor zich zelf te zorgen, doch ook hun gezin te onderhouden. Het is waar, het is immoreel, den huisvader aan zijn gezin te onttrekken. Doch het is ook onbarmhartig, zooveel gezinnen aan honger en gebrek prijs te geven. De nood dwingt. Men vergete bovendien niet, dat wanneer zich deze gelegenheid niet had aangeboden naar Suriname te gaan, toch de meesten van hen door den nood gedwongen zouden zijn, naar Colombia, San Domingo, vooral naar Venezuela werk te zoeken. En dat beschouw ik èn voor hen die daarheen gaan, èn voor de gezinnen die hier achterblijven veel grooter ramp, dan het gaan naar Suriname. Van Venezuela uit is het bederf, de onzedelijkheid en verkwisting en vele ziektens hier in Rincon gekomen en groot aantal jongelingen en huisvaders vertoeven sinds jaren in Venezuela, die *nimmer* eenig geld ter ondersteuning overzenden, die zich volstrekt niet meer om hun families bekommeren en nooit iets van zich laten hooren. En dit is een veel grooter ramp. Dit nu wordt door het gaan werken in Suriname voorkomen. Nu is men zeker, dat deze werklieden na 12 maanden weer terugkeeren. Door 't contract, dat ALLE geteekend hebben, zijn de families wier vaders of zonen vertrokken zijn er van verzekerd elken maand 5, 10 of 15 fl. onderstand te ontvangen. Men mag er niet aan twijfelen dat die werklieden in Suriname veel minder aan verleiding en zedelijk gevaren bloot staan dan in Venezuela. Vooral nu dezen keer de ontevredenen van Curaçao geweerd zijn, mag men vertrouwen, dat zij minder of in het geheel niet aan uitspattingen en verkwisting zich zullen overgeven dan den vorigen keer. Allen, die vertrekken, zoowel van de Playa als van Rincon hebben zich vóór en bij hun vertrek ordelijk en voorbeeldig gedragen. Niettegenstaande zij Maandag en Dinsdag en voor de keuring van den dokter en voor het teekenen van het contract naar de Playa moesten gaan kwamen bijna allen Rinconners Dinsdagavond biechten en zijn Woensdag morgen *gezamenlijk* te Communie geweest, waartoe zij door den Pastoor met een kort woord werden voorbereid en na de H. Mis nog met een hartelijk en krachtig woord van afscheid tot standvastigheid en, ordelijkheid en spaarzaamheid aangespoord.

Het was werkelijk aandoenlijk. Velen dier mannen waren tot tranen toe bewogen. Geen enkele onordelijkheid kwam er later voor, niettegenstaande de boot nog twee dagen op zich lieten wachten en eerst Zaterdagmiddag vertrok, van harte hopen wij en dringend verzoeken wij het bestuur onzer kolonie, die maatregelen te nemen, opdat den werklieden in Suriname de gelegenheid geboden worde, of beter nog, dat het vooral *gemakkelijk gemaakt* worde, ja zelfs er bij hen op aangedrongen worde, 't geld, dat zij elke maand nog kunnen uitsparen, bij den ontvanger in Suriname te deponeeren, om ter plaatse hunner inwoning (Playa of Rincón) op hun naam ter POSTSPAARBANK te worden ingeschreven; velen hebben daartoe hun verlangen te kunnen gegeven. Zoo hopen wij dat dit vertrek naar Suriname, op zich zelf zeker een *noodzakelijk kwaad*, nog ten voordeele van Rincon moge strekken.

Het gouvernement op Bonaire komt zeker een woord van lof toe, voor de uitstekende maatregelen, die getroffen waren, waaraan het zeker ook te danken is, dat geen wanorlijkheden voorkwamen.

⁂

Aruba, 14 Febr. 1905.

Verleden Zondag kwam hier een schoener binnen met de Columbiaansche vlag in top, die de mail binnenbracht. Zoo iets is nog nooit in het belang van den handel geschied, maar nu gebeurde zulks, wijl er gewichtig nieuws aan den Gezaghebber moest gegeven worden. Of zou wellicht in het vervolg alle schepen onder vreemde vlag de correspondentie van Curaçao naar hier mogen medenemen? Dat ware een goede zaak.

Het gewichtig nieuws door het gouvernement van Curaçao hier den gezaghebber gebracht, was, dat de *Prins Maurits*, van Haïti komende, hier zou stoppen om de arbeiders op te nemen en naar Suriname over te brengen.

De boot is heden nog niet binnengekomen, dit is jammer, want dan had zij kunnen liggen naast de schoenerbrik *Curaçao*, die wederom welvaart is komen brengen op Aruba en nog heden vol geladen naar New-York vertrekt. De stoomboot werkt juist de welvaart tegen en komt om eventjes 150 arbeiders (misschien veel meer) van hier weg te halen, om aan de Surinaamsche spoorwegen te gaan werken, 150 arbeiders, allen flinke kerels, meest van den Noordkant, waar volstrekt geen gebrek of ellende is. Hiertegen protesteeren wij, ofschoon wij er vroeger reeds tegen geprotesteerd hebben, wijl wellicht ons zwijgen op dit oogenblik als een goedkeuring zou kunnen beschouwd worden. Redenen van moraliteit en van het kwaad gelegen in het vaneenrukken van familiebanden hebben wij niet te geven, daar wij die in een vorig protest duidelijk hebben uiteengezet, doch geven hier aan een onzer redenen meer klem, wijl die waarschijnlijk over een paar maanden groot gewicht zal aanbrengen, om het gouvernement te doen besluiten geen Arubiaansch werkvolk meer voor Suriname aan te werven.

Eenigen tijd geleden zijn hier twee engelsche ingenieurs overgekomen, om alle fabrieken, mijnen, enz. der goudmaatschappij te onderzoeken. Men moet hoogst tevreden zijn over de verkregen resultaten. Morgen vertrekken zij, terwijl heden twee andere gevolmachtigden van het Bestuur, waaronder Mr. Taylor, directeur der compagnie verwacht worden om kennis te nemen van de verkregen resultaten en de noodige instructie te geven.

Wanneer deze in Engeland zijn teruggekeerd, zal het kapitaal der maatschappij tot 3.000,000 gulden gebracht worden. Hiervoor is reeds de noodige vergunning van onze regeering aangevraagd en verkregen. Dan zal besloten worden, welke werkzaamheden moeten gebeuren. De eerste arbeid, die waarschijnlijk wordt aangepakt is een spoorwegnet om de verschillende mijnen met de fabriek op Balashi te verbinden, daar het tegenwoordig vervoer niet genoeg kan aanbrengen, om de 20 stampers, die in 2 maanden bijna 49,000 gulden verwerkt hebben, vollen arbeid te geven, laat staan, wanneer er 10 stampers bij komen. Voor den aanleg van dit spoorwegnet heeft men flinke arbeiders noodig en ook voor de overige groote werken, welke weldra zullen beginnen.

Wat te doen, indien het gouvernement toestaat, dat de beste krachten ons worden ontnomen om op Suriname voor de goudmijnen aldaar spoorweglijnen aan te leggen? Natuurlijk zal men alsdan werkvolk van elders moeten zoeken!

Eigen volk losrukken van hun grond en familie om elders hetzelfde werk te verrichten, wat onze goudmaatschappij over een paar maanden ook hier zal beginnen. Bij gebrek aan eigen werkkrachten zullen dan vreemdelingen op Aruba moeten ingevoerd worden, vreemdelingen, die op den koop toe ons volk nog komen bederven. Dit noemen wij een zeer verkeerde handeling.

Q.

Nawoord van de Redactie.

Dat men op Aruba met reden gekant is tegen het laten wegtrekken van werkvolk, terwijl er geen gebrek aan werk is, maar wel eerlang gebrek aan volk komen zal, behoeft niet verduidelijkt te worden. Het feit spreekt uit zich zelf.

Op Bonaire schijnt men daarentegen met deze emigratie nog al ingenomen, echter niet op zich zelve, maar door omstandigheden daartoe gedwongen. Deze omstandigheden, die zich wel voordoen op Bonaire en niet op Aruba, verklaren de schijnbare tegenstrijdigheid van opvatting over een zelfde zaak.

Waarom toch is men daar zoo ingenomen met deze emigratie?

Enkel en alleen, omdat *feitelijk* Bonaire geen voldoende werk verschaffen kan aan zijn bewoners en dezen toch reeds gedwongen zijn *elders* werk te zoeken. En dan is het beter

in Suriname, dan op Venezuela, San Domingo of Columbia te gaan arbeiden.

Als noodzakelijk kwaad, is deze emigratie onder bescherming en waarborg der hollandsche Regeerig verre te verkiezen dan het vrijwillig wegtrekken, naar revolutionaire republieken, en ongezonde landstreken.

Tot zoo verre gaan wij met deze zienswijze geheel en al accoord.

Wij blijven het echter jammer vinden, dat *getrouwde* lieden, *hoofden van gezinnen* van hun familie worden los gerukt.

Zij zouden toch spoedig naar elders vertrokken zijn? Zeker, maar ook voor *tien à twaalf* maanden? Deze scheiding is te lang.

Gewoonlijk blijven de arbeiders op Venezuela, of Sto. Domingo niet zoo lang uit. En dat is ook veel beter. Men begrijpt wel waarom. Zulk een lange scheiding vervreemdt en levert gevaren op voor beide partijen.

Verder is het een verkeerde opvatting te meenen, dat de arbeiders van Suriname *zeker* over 10 à 12 maanden zullen terugkeeren. Zij *kunnen* terugkeeren, maar zijn hiertoe door niets gebonden, feitelijk bleven het vorige jaar ook eenige Arubianen achter.

Wil het Gouvernement emigratie naar Suriname bevorderen, dat dan enkel en alleen volk gewonnen worde op die eilanden waar geen voldoende werk is en geen hoop, dat het er spoedige kome. Wij denken hier aan Bonaire, maar vooral aan St. Martin, waarvan jaarlijks zulk een groote massa weg trekt naar Sto. Domingo.

Indien echter van Regeeringswege met het bevorderen dezer emigratie, niet slechts een tijdelijke hulpverschaffing aan Suriname, maar werkelijk een volksverhuizing, een bevolken van Suriname met ordelievende, werkzame menschen wordt bedoeld, dan dient er op de eerste plaats gezorgd te worden, dat *getrouwde* lieden, nooit *alleen* vertrekken, maar *met* hunne families, gelijk een dergelijke emigratie naar Suriname van Java uit beproefd wordt. Eerst dan bestaat er gegronde hoop, dat het volk weg zal trekken van den ondankbaren bodem, waar het geen voedsel vindt, naar een vruchtbaar land, waar veel werk is en brood. Eerst dan zal het volk zich daar kunnen gewennen en zich aldaar vestigen. Is dergelijke emigratie te kostbaar, dan blijven wij het beter vinden *ongetrouwde* lieden te laten vertrekken, die daar veel langer blijven kunnen, zoo het hun bevalt zich daar kunnen vestigen, of in tegenovergesteld geval terugkeeren, na een flink duitje te hebben verdiend, waardoor zij in staat gesteld worden hier een familie te onderhouden.

In geen enkel geval echter komt 't ons praktisch voor mede te werken om *de beste* werkkrachten uit onze kolonie te laten wegtrekken, alsof wij blijde waren met minder goede elementen te mogen blijven zitten.

Neen, op de eerste plaats er voorgezorgd, dat de mindere werkkrachten, de luiaards en leegloopers leeren werken en hun kost verdienen, nu men hen verlokken kan door flink handgeld en redelijk loon. Waar men in Suriname gebrek heeft aan werkvolk, mag men toch niet zulke hooge eischen stellen, dat men alleen de stevigste werkers wil. Die kunnen wij zelven ook heel goed gebruiken. De emigratie van dergelijke lieden zien wij niet gaarne in de hand gewerkt. Zij juist moeten hier blijven, opdat 't Gouvernement worde aangespoord, die uitstekende krachten te gebruiken en werk voor hen te zoeken door opleving van landbouw, handel en industrie in onze eigen Kolonie.

En al zou dit laatste nog niet bereikt kunnen worden, dan mag het Gouvernement toch niet medewerken om de beste werkers naar den vreemde te zenden en de slechte, leegloopers hier te houden. Door dergelijke maatregel bevordert men de armoede onder de bevolking en werkt men den vooruitgang van den kleinen man tegen. Hun huurgronden blijven braak liggen, hun huizen onverzorgd.

Hopen wij, dat een volgend maal bij het bevorderen van emigratie naar Suriname niet slechts de belangen van Suriname, maar vooral de belangen van onze eigen kolonie op de eerste plaats worden beoogd.

***

Aruba 17 Februari 1905.

Aan de Redactie van de

„Amigoe di Curaçao"

Mijnheer de Redacteur:

Mijn aandacht werd gevestigd op een brief, opgenomen in Uw nummer van den 4 dezer, geteekend "Alberto", waarin Uw correspondent tegen de moeilijkheden protesteert, welke de arbeiders, door de Aruba Gold Concession Limited geëmployeerd, verplicht zijn te verdragen wegens het bestaande stelsel van het doen van betalingen tweemaal in de maand, en wel op den zaterdag volgende op het einde van elke halve maand.

Ook is ter mijner kennis gekomen, dat in een later nummer van Uw geacht blad, een paragraaf voorkomt, waarin te verstaan wordt gegeven dat een groot gedeelte van de mannen, die dezer dagen dit eiland verlaten hebben met bestemming naar Suriname, om in dienst van het Gouvernement aldaar te arbeiden, den dienst van deze maatschappij hebben verlaten wegens slechte behandeling.

De punten, aangevoerd in den brief van „Alberto" beantwoordende, kan ik melden, dat ik van geen der werklieden eenige klacht vernomen heb met betrekking tot de halfmaandelijksche betaling, sedert dit stelsel ingevoerd is geworden. Uw correspondent beweert dat de werklieden erder lijden dan bij mij zich te beklagen, wijl zij bevreesd zijn dat, mochten zij protesteeren, zij bedankt zullen worden. Ik mag echter niet gelooven, dat dit zoo is, daar de geemployeerden der Maatschappij steeds met billijkheid zijn behandeld, en geen redenen hebben om de vees te koesteren, dat zij op andere wijze behandeld zullen worden; zij zouden geenszins geaarzeld hebben hunne bezwaren bij mij uittebrengen in het onderhavig geval, zoo zij meenden een eenig gegrond motief daartoe te hebben.

Ik kan de mededeelingen van uwen anoniemen correspondent niet aannemen als bewijzende, dat er onder het werkvolk alhier ontevredenheid bestaat, omdat ik, na bij de arbeiders een onderzoek ingesteld te hebben, tot de overtuiging ben gekomen, dat dit het geval niet is.

Wat het opgeven van den dienst der maatschappij door de arbeiders om naar Suriname te emigreeren betreft, meen ik te moeten melden dat van de 150 mannen, die gisteren uit Aruba zijn vertrokken, slechts 26 in dienst dezer maatschappij geweest waren. In aanmerking nemende het hooge loon en andere voordeelen door het Gouvernement aangeboden is dit geenszins te verwonderen.

UEd bij voorbaat mijn dank betuigende voor de ruimte in Uwe kolommen aan dit mijn schrijven toe gestaan, noem ik mij, hoogachtend,

Uwe Dienstwillige dienaar

JOSEPH JENNINGS

Superintendent van de Aruba Gold Concession L^d.

Nota van de Redactie.

Wij zijn Mr. J. JENNINGS hartelijk dankbaar voor de toezending van bovenstaand schrijven, waaruit het volle vertrouwen spreekt in het werkvolk in dienst der Maat^{ij}. Hoe goed de verstandhouding echter ook wezen moge tusschen den chef en zijn personeel, toch zal overal de eerbied voor het gezag, het ontzag, het werkvolk minder vrij doen spreken in tegenwoordigheid van zijn Overste, dan wanneer het slechts onder gelijken verkeert. Deze eerbied wordt nooit of nimmer geheel weggenomen, ook niet door den meest vertrouwelijken omgang en strikt rechtvaardige, vriendelijke behandeling zelfs. Niemand echter mag of kan deze terughoudendheid ten opzichte van zijn chef het werkvolk kwalijk nemen, daar zij eigen is aan alle menschen, die van iemand afhangen, hoe hoog hun positie ook wezen moge. Mr. JENNINGS mag derhalve niet in den waan verkeeren, dat Z.Ed. de *volle* waarheid bij zijn ondervraging te hooren kreeg. Alles wat zij op het hart hebben, vertellen de arbeiders slechts aan hun vrienden; door naar deze laatsten te luisteren, kunnen de werkgevers, eerst recht op de hoogte komen.

Ook vinden wij het feit, dat 26 mannen ontslag vroegen en naar Suriname trokken, lang niet gering. Indien 26 werden goedgekeurd, dan hebben zich veel meer aangegeven. En dan vinden wij het feit bedroevend, en schrijven het werkelijk toe aan mindere tevredenheid, niet WEGENS SLECHTE BEHANDELING, dit schreven wij niet in N°. 1103, waarop ZED. doelt, maar „*over de handelwijze der Goudmaatschappij met betrekking tot het uitbetalen van het loon.*"

En dit laatste doelde op het gerucht, dat de Maat^{ij} voortaan *iedere maand* zou uitbetalen, wat men afleidde uit het feit dat niet op den 21sten Januari, den eersten Zaterdag na den 15^{den}, maar den 28sten, den 4^{den} Zaterdag van Januari voor de eerste maal werd uitbetaald.

Alberto verklaart dit uitdrukkelijk in zijn brief en zegt ronduit, dat over het betalen tweemaal per maand *niet veel geklaagd is*. N°. 1102. De ontevredenheid, welke toen ontstond uit de vrees in het vervolg slechts eenmaal 's maands geld te zullen ontvangen, heeft nu geen reden van bestaan meer, daar Mr. JENNINGS blijkbaar laat uitkomen, dat de betalingen ook nu nog om de veertien dagen geschieden. Voor deze verklaring zijn wij Z. Ed. zeer dankbaar.

***

„Glutenfeed" aan Kippen.

't Is nog niet lang geleden, dat het Bestuur der C. Mij. t. B. v. L. v. Z. en V. aandrong op het bijvoeren van het een of ander krachtvoer aan het grootvee van Curaçao. Van verschillende zijden kwamen naderhand betuigingen van tevredenheid over een Am. krachtvoeder, door de voormelde Mij ingevoerd uit Amerika en bestempeld met den naam „Glutenfeed". Ditzelfde krachtvoeder zal hoogstwaarschijnlijk ook uitstekend zijn voor kippen vooral in den drogen tijd, als er voor deze dieren minder dierlijk voedsel op te halen is. Het gewone voedsel, de groote mais, en eveneens de kleine mais, bevat voor eene eierleggende kip bepaald te weinig eiwit en dit te kort kan door een veel eiwithoudend krachtvoedermiddel, in casu „glutenfeed" worden aangevuld, waardoor een *voordeelingen invloed wordt uitgeoefend op de eierproductie.*

D

C. 17. 2. 05

Nieuwsberichten.

Curaçao.

Kerkelijke Berichten.

Door de Welerw. Moeder IGNATIA, Algemeene Overste der Eerw. Zusters, die zich in onze Kolonie aan de verpleging van zieken wijden, is de Eerw. Zuster ALACÁNTARA benoemd tot Overste der verpleegsters bij de melaatschen en de Eerw. Zuster ROCHA tot Overste der verpleegsters in het krankzinnigengesticht.

Onderwijs.

Door den Min. van Koloniën zijn A. C. VERMEULEN, hoofdonderw. te Rotterdam en diens echtg. vrouwe M. VERMEER, onderw. te R'dam ter besch. van den Gouverneur van Curaçao gesteld om bij het openbaar lager onderwijs in die Kolonie te worden benoemd, de eerste tot onderwijzer der 3de kl. en de tweede tot tijdelijk hulponderwijzeres.

(*Staats-Courant, 28 Jan.*)

Officieele Berichten.

Bij Gouvernements-beschikking, is:

1°. aan den Heer A. G. BRAUNS, onderwijzer der 3e klasse aan de Hendrikschool alhier, tot herstel van gezondheid, met ingang van den dag van zijn vertrek uit de kolonie één jaar verlof naar Nederland verleend.

2°. de Heer M. RÖMER, geëxamineerd bijzonder onderwijzer, met ingang van 1°. Maart a. s. tijdelijk benoemd tot onderwijzer aan de Hendrikschool alhier.

Schietoefeningen.

Vier weken achter elkander zullen de soldaten van het garnizoen groo-

te schietoefeningen houden op de plantage *Hato*. Iedere week, te beginnen met Maandag a. s. gaat een 40 tal daarheen onder commando van een der officieren, en blijft er dan een geheele week oefeningen houden.

Welkom!

Heden is met de *Prins Willem II* Dr. J. BOEKE aangekomen. Wij heeten Z. Zeergl. van harte welkom en wenschen Z. Ed. veel succès.

Op komst.

Met de volgende hollandsche boot wordt reeds de heer DE JONCKHEERE, uitgezonden om ons belastingstelsel te bestudeeren en in orde te brengen, hier verwacht.

Gekozen.

De heeren H. H. R. CHAPMAN en MY. C. HENRIQUEZ zijn gekozen tot rapporteurs der afdeelingcommissie van den Kol. Raad.

Opgebracht.

't Wordt gevaarlijk langs de kust. In 't begin der week vernamen wij, dat een zevental kleine scheepjes, die hier bacoves aanbrengen, door venezolaansche kustwachters waren opgebracht. Dit gerucht is echter later niet bevestigd. Nu heet het weer, dat zij op *de Transvaal* van Bonaire beslag hebben gelegd.

Moge de *Kortenaer* spoedig hier zijn om onze kleine scheepvaart beter te beschermen.

Posterij.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven:

P. Ansak (2), Leona Aroeman, A. D. Becenna, José Capriles, Mario Castro para Rosalia Coporal, Maraya Confesor c|o Dr. T. Gormes, Cornelia de Daal, Captain Dixon ss. Iresco, Ellias, Manuel Perez Garcia, W. Kuhn & Co. Succrs, Willy Larsen, Lucia Laucadia, Loduwij, Feeleesie Maartus, Laas Partel. Elbano Provenzali, Peeter Rais [2], W. B. P. de Römer, W. Ruzu, Thos A. Sears, A Surgart, Adm. Periodico „Anunciador" Gijsbert De Windt en Rosita de Wind.

Aangeteekende stukken: Luisa Vda. Hansen en en Dames C. & S. Sprock.

Nieuw Ontwerp.

De Gouverneur heeft den Kol. Raad een nieuw Ontw. Verordening aangeboden tot strekking hebbende om stoomschepen in vaste vaart op de eilanden der kolonie buiten Curaçao vrijstelling te waarborgen van scheepsrechten, welke op die eilanden worden geheven.

Tot dusverre genoot „een stoomschip, in welks vaarplan eenig eiland der kolonie buiten Curaçao is opgenomen, op het hoofdeiland wel, daarentegen op het eiland, waarop het schip vaart, niet vorenbedoelde vrijstelling." Elk commentair is hier overbodig, zegt de Gouverneur, en dergelijke bepaling kon slechts van kracht blijven, omdat zij nooit werd toegepast bij gebrek aan stoomvaart op de eilanden.

Aanleiding tot dit ontwerp was het vooruitzicht, dat het eiland Aruba op gezette tijden door een stoomschip zal worden bezocht, waartoe echter niet zal kunnen worden overgegaan, zoo het anker – en tonnengeld en het licht- en bakengeld volgens de bestaande voorschriften moeten opgebracht.

Een dergelijk ontwerp verdient zeker aller instemming, en zal ook wel door de leden van den Kol. Raad worden goedgekeurd. Zoo gaarne echter hadden wij in de Memorie van Toelichting de redenen zien opgesomd, welke den wetgever in 1881 noopten tot de vorige Verordening, die nu moet aangevuld worden. Het was hier zoo'n prachtige gelegenheid om den overgang van isolement tot algemeen samenwerken der eilanden onderling te vergemakkelijken. Het had ook voorkomen, dat nu een of ander lid, wat trouwens zijn goed recht is, klagen gaat over het nadeel, wat de handel op het hoofdeiland door deze verordening zal ondervinden, waarbij de belangen der geheele kolonie weer op den achtergrond worden geschoven. En toch is het onze vaste overtuiging, dat deze verordening moet worden goedgekeurd, en liefst zoo spoedig mogelijk, niet slechts voorloopig in het belang van Aruba alleen, maar later en misschien al heel gauw ook in het algemeen belang der geheele kolonie. 't Spijt ons, dat dit weer niet werd aangegeven.

Buitenland.

DE OORLOG.

Wij meenen te kunnen volstaan met den lezers mede te deelen, dat de geruchten over de vredes-onderhandelingen krachtig weersproken worden, dat de vloot weer in beweging komt, nieuwe schepen werden aangekocht en gebouwd en alles doet voorzien, dat met hardnekkigheid de strijd zal worden volgehouden.

Als de woelingen in Rusland dit plan maar niet onmogelijk maken. In een paar hoofdartikelen hopen wij den toestand aldaar wat breeder uiteen te zetten, men zal dan ook beter over het verder verloop van den oorlog kunnen oordeelen.

De moord op Grootvorst Sergius, oom van den Czaar, geeft reeds veel te denken en wijst op een verwoede reactie, welke niet terugschrikt voor de meest gruwelijke en menschonteerende middelen.

Met reden vreezen wij, dat er binnenkort nog meer dergelijke, cynische aanslagen op vorstelijke personen, of hooge beambten zal plaats hebben en dan kon, zooals onze hoofdartikelen zullen duidelijk maken, het oorlogvoeren wel eens onmogelijk worden voor Rusland. Dat er groote dingen op til zijn, is zeker.

Venezuela.

CASTRO is wat bekomen van zijn dictatorische koorts. Hij is aan den gezant komen vertellen dat hij de Amerikaansche eischen in „gunstige overweging had genomen."

De gezant stelde voor, de hangende quaesties aan de uitspraak van een scheidsgerecht te onderwerpen. Bovendien stelde hij CASTRO de volgende voorwaarden namens de regeering der Unie:

Venezuela verplicht zich jaarlijks, in plaats van drie millioen, vijf millioen Bolivares te betalen ter aflossing van de schulden aan Engeland, Duitschland en de andere mogendheden.

Zijn die schulden afgelost, dan zal Venezuela met de betaling van deze vijf millioen Bol. per jaar voortgaan; voor de Engelsche en Duitsche „bondholders."

Een later bericht spreekt echter bovenstaand weer tegen. De verhouding tusschen Venezuela en Amerika is er niet beter op geworden. President CASTRO had gevraagd Mr. BOWEN, gezant der V. S. door een ander te vervangen. Eerst heette 't, dat Mr. DUDLEY diens plaats zou innemen, nu weer dat Mr. BOWEN wordt gehandhaafd, omdat er zulke dringende en gewichtige zaken te regelen zijn.

Advertentien.